

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

בס"ד שעור מורה מוריני הרב יהודה גנס שליט"א שבת בהעלתך תשע"ז:

אל מול פני המנורה - שלא יאמרו לאורה הוא צריך

- א. "בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" – ופירש רש"י: "ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך".
- ב. וקצת קשה דאף שאין הקב"ה צריך אורה, אבל הלא הכהנים הנכנסים למשכן ולמקדש לעבוד צריכים אורה כדי שיוכלו לעבוד כראוי [שהרי המשכן היה מקום סגור לגמרי].
- ג. ובמדרש רבה אמרו: "לא בשביל שאני צריך לנרות הזהרתך על הנרות אלא לזכותם... תדע כשאדם בונה בית עושה לו חלונות צרות מבחוץ ורחבות מבפנים כדי שיהא האור נכנס מבחוץ ומאיר מבפנים ושלמה לא עשה כך, אלא עשה חלונות צרות מבפנים ורחבות מבחוץ כדי שיהא האור יוצא מבית המקדש ומאיר לחוץ שנאמר ויעש לבית חלוני שקופים אטומים להודיעך שכולו אור ואין צריך לאורם..". והנה מלבד מה שהכוונה כאן על אור רוחני של קדושה וחכמה שיצא מביהמ"ק, נראה¹ שהכוונה גם כפשוטו שבדרך נס היה אור בביהמ"ק ולא היו צריכים הכהנים לאור המנורה, וכמו שמצינו בתלמוד ירושלמי² "עד שלא ניטל הארון היה נכנס ויוצא לאורו של ארון משניטל הארון היה מגשש ונכנס מגשש ויוצא", הרי שכל זמן שהיה הארון בביהמ"ק היה שם אור מכוחו של הארון.
- ד. והנה כבר האריך הנצי"ב³ לבאר שב' כלים היו במקדש כנגד חכמת התורה הארון והמנורה, וההבדל ביניהם הוא שהארון הוא כנגד תורה שבכתב והמנורה היא כנגד תורה שבעל פה.
- ויתכן א"כ שדברי חז"ל רומזים גם על זה, שאור תורה שבכתב ניתן לכל ישראל ו"תורה מונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד", אבל לתורה שבע"פ אי אפשר לזכות רק ע"י רוב העמל והיגיעה מצידנו, שעל זו מורה המנורה שהדלקתה צריכה להיות על ידינו משמן כתית, להורות שא"א לזכות לתורה שבעל פה בחי רוב העמל והיגיעה.
- ה. והנה בעלותנו לתורה אנו מברכים לאחר העליה "אשר נתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכנו", וביאר השלחן ערוך ש"אשר נתן לנו תורת אמת" זהו תורה שבכתב, "וחיי עולם נטע בתוכנו" זהו תורה שבעל פה.
- ונראה שגם שם הכוונה היא כנ"ל שתורה שבכתב ניתנה לנו, אולם תורה שבע"פ [שעל ידה זוכים לחיי עולם] שרשיה נטועים בנו, ותפקידנו הוא להצמיח משרשים אלו ולגדל בנו את חכמת תורה שבעל פה.
- ו. ובמדרש תנחומא⁴ האריכו חז"ל בחיוב רוב העמל והיגיעה בתורה שבע"פ, ואמרו שם שעל תורה שבע"פ נאמר "העם ההולכים בחושך ראו אור גדול", שלאחר העמל

¹ ועיין מלבי"ם מלכים א' ו' ד'.

² הביאו הרא"ש בסוף יומא בסדר העבודה.

³ בפירוש העמק דבר בכמה מקומות [בפרשת תצוה אמור ובפרשתינו ובעוד מקומות].

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

- הקב"ה מאיר את עיני החכמים באיסור והיתר בטמא וטהור. וכמו שנתבאר שלזכות לאור תורה שבע"פ א"א רק ע"י רוב עמל שבא מצידנו.
- ז. ואולי לזה רמזו חז"ל במדרש רבה הנ"ל במה שאמרו שעל זה נאמר "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", שכדי לזכותנו קבע הקב"ה שהתורה תגדל ותאדיר מכל עמלנו.
- ח. והנה גם על הדלקת נרות שבת ונרות חנוכה אמרו חז"ל ש"הזהיר בנר הווין לו בניס תלמידי חכמים שנאמר כי נר מצוה ותורה אור", ויתכן שגם בזה הכוונה כנ"ל שנרות השבת רומזים על נשמת האדם⁵, שהאדם צריך בעמלו להאירה ע"י רוב עמלו בתורה ובמצוות.

במצוות זכירת מעשה מרים

- א. נצטוונו בתורה לזכור את מעשה מרים, וכמו שנאמר⁶ "זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים", וברמב"ן שם כתב שזהו המקור לאיסור דיבור לשון הרע, וז"ל "ומכאן נראה שרבותינו יעשו אותו מצוה... ואיך יתכן שלשון הרע שהוא שקול כשפיכות דמים לא תהיה בו בתורה לא תעשה גמור או לאו הבא מכלל עשה, אבל בכתוב הזה אזהרה גדולה בו...".
- ב. ודברי הרמב"ן צ"ע דהלא נצטוונו בתורה "לא תלך רכיל בעמך", ומשם כבר למדנו את ההזהרה לא לדבר לשון הרע, וכמו שכתבו הראשונים.
- ג. והנה נחלקו הרמב"ם והראב"ד מה חמור ממה האם לשה"ר או רכילות, שברמב"ם כתב שלשה"ר חמור מרכילות ובכלל האזהרה על רכילות הוזהרנו אף על לשה"ר החמור ממנו, וכמש"כ הרמב"ם⁷: "איזה הוא רכיל... יש עון גדול מזה עד מאוד והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע...". והראב"ד שם בהשגותיו תמה וכתב: "לא כי אלא הראשון קשה מן השני...", ולדבריו נראה שלשון הרע אינו נלמד מלא תלך רכיל, עייש"ה, ויתכן א"כ ששיטת הרמב"ן כשיטת הראב"ד, ולכן סובר דמלא תלך רכיך נלמדת מזכירת מעשה מרים.
- ד. והנה כתב המגן אברהם בשם האריז"ל שהרוצה לקיים מצות זכירת מעשה מרים יכוון בכל יום בכרכת "אהבה רבה" במילים וקרבתנו לשמך הגדול... להודות לך...". שהפה ניתן לאדם להשתמש בו לדברי קדושה ולא לפגמו בדיבורי לשה"ל וכדומה.

ויש מקום להתעורר בזה, שלא די לזכור שאסור לדבר לשה"ר, אלא את הפגם שפוגם האדם בעצמו ע"י דיבורי הלשה"ר [וכשם שמרים פגמה ונראתה בה הצרעת] עד שפיו לא ראוי לייחד את הקב"ה, והרוצה שפיו יהיה ראוי להיות ככלי שרת לעבודתו יזהר שלא לפגום חלילה את כח הדיבור שניתן לו.

⁴ בפרשת נח.

⁵ יעוין מהרש"א בחידושי אגדות שם.

⁶ דברים כ"ד ט'.

⁷ דיעות ז' ג'.